

ינואר 2020

הנחיות למטלות להכשרה מעשית- שנה ג' תש"פ

עבודה זו נועדה לארגן ולעבד את המידע שאספתן/ם וחוויתן/ם במהלך ההכשרה המעשית. בעבודה נעשה שימוש במערכת המושגים של ארגון הבריאות העולמי (ICF) בעקרונות התיעוד על פי המתע"מ החדש (2016) ובעקרונות טיפול מבוסס ראיות. בסופו של המסמך מופיעים נספחים להבהרת ההנחיות.

תיאור מקרה (סה"כ 95 נק')

יש לבחור יחד עם המדריכה/ה אדם אחד לליווי/טיפול אישי במהלך ההכשרה ולתאר את תהליך התערבות על פי הנקודות הבאות:

1. מידע אודות האדם (5 נק')

א. שם וסוג המסגרת בה פגשת את האדם

ב. מידע דמוגרפי רלבנטי: שם (בדוי), מגדר, תאריך לידה וגיל, ארץ לידה ושנת עלייה (אם רלוונטי), מצב משפחתי, מספר אחים ומקום האדם במשפחה, מקום מגורים ועם מי מתגורר, השכלה של האדם (ושל ההורים בדו"ח לילדים ונוער), עיסוק / מקצוע (תעסוקת ההורים בדו"ח לילדים ונוער), מקום עבודה / מסגרת לימודית.

ג. מידע רפואי: תאריך אשפוז / קבלה למסגרת ההתערבות, אבחנות רפואיות, סיכום רקע התפתחותי ורפואי רלוונטי וממוקד (כולל אשפוזים, אבחונים וטיפולים קודמים), התוויות זהירות (קונטרה-אינדיקציות), עזרים בשימוש, גורמים מטפלים נוספים.

ד. מידע אודות ההפניה: הגורם המפנה (כולל הפנייה עצמית), תאריך ההפניה למסגרת ולריפוי בעיסוק, סיבת ההפניה, גורם בריאות מבטח / מממן.

2. תהליך ההערכה וההתערבות (ראו נספח 1)

א. פרופיל עיסוקי (15 נק') – זהו המידע המתאר את דפוסי היום יום, ההיסטוריה העיסוקית, תחומי העניין, הערכים והצרכים של האדם. מטרת איסוף המידע בחלק זה היא להבין את הרקע של האדם ואת נקודות מבטו/ה- מה משמעותי וחשוב לו/ה בהווה. במידה ונעשה שימוש בכלים פורמליים (OSA, COSA, COPM וכו'...), יש לציין שם מלא של הכלי, שמות המחברים, שנת פרסום, ומה הוא בודק. הנקודות שיש להתייחס אליהן בפרופיל העיסוקי הן:

← **הרקע העיסוקי** של האדם (כולל עיסוקים בעבר ובהווה) תוך התייחסות להשפעות של עיסוקים אלה על האדם, ולשינויים שחלו בעקבות המחלה/ פגיעה/ מגבלה/ איחור התפתחותי. יש לאסוף מידע מהאדם, משפחתו ואנשים משמעותיים אחרים, מאנשי מקצועות אחרים ומהתיק הרפואי.

- ← **רקע (היסטוריה) חינוכי ומקצועי** – יש להתייחס למידע רלבנטי על מסגרות הלימוד בהם למד/ה או לומד האדם, תארים / הכשרה מקצועית ורקע תעסוקתי
- ← **תפקידים מרכזיים** – יש לתאר את התפקידים המרכזיים של האדם במסגרות השונות כגון: משפחה, קהילה, עבודה וכד' ואת חלוקת התפקידים בבית (אם יש) כגון, "אח בכור", מנהל עניינים כספיים של המשפחה וכד'.
- ← **רמת התפקוד של האדם בתחומי העיסוק השונים** כפי שהוא/היא ו/או משפחתו מתארים.
- ← **הרגלים ושגרות חיים** – המדווחים טרם האשפוז/טיפול: סדר היום של האדם בביתו/ה, במסגרת החינוכית, בעבודה (ראה עמ' 26 בחוברת המתע"מ 2016).
- ← **סביבות והקשרים** – יש להתייחס לסביבות ולהקשרים הרלבנטיים (ראה עמ' 28-30 בחוברת המתע"מ 2016).
- ← **רוח האדם** – ערכים, אמונות ומטרות אישיות כפי שהאדם ו/או אחרים משמעותיים מדווחים עליהם (ראה עמ' 23 בחוברת המתע"מ 2016 + נספח א'-טבלה 2, עמ' 65-66).
- ← **תחומי עניין ועיסוקים משמעותיים של האדם**
- ← **התייחסות האדם / משפחתו למגבלה**
- ← **העדפות של האדם ותוצאות רצויות** – פירוט הציפיות של האדם ומשפחתו מהטיפול. (לדוגמא, האם עקב המחלה / הפגיעה חלו שינויים ביכולתו/ה לעסוק בתחומי העיסוק? האם מעוניין/ת לשנות משהו בדרך שמבצע את העיסוקים (אימוץ עיסוקים אחרים וכד') וכן סדרי העדיפויות שלו/ה.

ב. ביצוע עיסוקי- התפקוד הנוכחי (20 נק')

בחלק זה יש להציג באופן אינטגרטיבי וסיכומי את היכולת להוציא לפועל פעילויות יום יומיות בתחומי העיסוק השונים והוא מתבסס על מידע מתהליך ההערכה בריפוי בעיסוק (אבחונים, תצפיות, ראיונות), בעקבות בניית הפרופיל העיסוקי. על הסטודנט/ית להעביר לאדם עבורו נכתב דו"ח הסיכום לפחות אבחון סטנדרטי אחד. יש לתאר את האבחון (שם מלא של הכלים, המחברים, השנה ומה הכלי בודק וממצאיו) ולנמק את בחירתו. במידה וישנם ציונים נורמות לאבחון יש לתאר אותם בדו"ח תוך הסבר של משמעות ציון זה. אין צורך להוסיף נספחים הכוללים את האבחונים/תוצאותיהם.

ניתוח הביצוע העיסוקי כולל את הנקודות הבאות:

- ← ביצועי האדם בתחומי העיסוק הרלבנטיים (טבלה 1 בחוברת המתע"מ, 2016, עמ' 64-57): BADL, IADL, משחק, לימודים, עבודה, פנאי והשתתפות חברתית- יש לשים לב שלא לחזור, בסעיף זה, על המידע מסעיף רמת התפקוד המופיע בפרופיל העיסוקי המידע בחלק הזה מתבסס על תצפיות של המטפל/ת ועל השימוש בכלי הערכה שונים.

← **גורמים מאפשרים ומגבילים את ביצוע העיסוקים והפעילויות השונות** יש להתייחס לגורמים במיומנויות ביצוע ומרכיבי האדם (טבלאות 3 ו-4 מתע"מ 2016, עמ' 78-67) בהרגלים ושגרות (עמ' 26- מתע"מ 2016) בהקשרים ובסביבות (עמ' 29-28 מתע"מ). יש **לסכם בקצרה**, ניתן בטבלה כמו זו המופיעה בנספח 1, את הגורמים המאפשרים והמגבילים הרלבנטיים לאדם הספציפי.

← **התרשמות כללית וסיכום**- מידע משמעותי על התנהגות האדם בזמן ההערכה: מידת שיתוף הפעולה, מוטיבציה, חרדות, מידת הריכוז וכו'. האם וכיצד השפיעו על התוצאות.

ג. מטרות ההתערבות (20 נק') (ראו נספח 2)

בהסתמך על תהליך ההערכה ובדיון משותף עם האדם יש לקבוע מטרות ויעדים להתערבות. יש לנסח 3 מטרות לטווח ארוך, מתוכן יש לבחור 2 מטרות ולכל אחת מהן לנסח 2 מטרות לטווח קצר. המטרות צריכות להתאים לגישת הטיפול המרכזית שנבחרה. ניתן להסתייע בתהליך קביעת המטרות במסמך "אמות מידה להגדרת מטרות התערבות בריפוי בעיסוק-חוברת עזר" (2019).

ד. תכנית ומהלך ההתערבות (35 נק') (ראה נספח 3)

← יש **לסכם באופן אינטגרטיבי** את תכנית ומהלך ההתערבות, תוך התייחסות לנקודות הבאות (25 נ'):

- **תיאור סוג ההתערבות:** טיפול ישיר-פרטני, זוגי, קבוצתי משולב; טיפול עקיף - הדרכה (להורים, לבן/בת זוג, אנשי חינוך או בריאות, מעסיק, סייעת); חינוך וייעוץ.
- **תיאור הנוכחים במהלך ההתערבות** (בן/בת זוג, הורה או בן משפחה אחר, או מטפל/ת, אנשי מקצוע אחרים או סטודנטים)
- **תיאור שלבי יישום ההתערבות:**
- **אסטרטגיות התערבות** (קידום, שיפור/שחזור, שימור, שיקום/התאמה/פיצוי ומניעה) (טבלה 7 מתע"מ 2016, עמ' 87-85).
- **גישת ההתערבות/ מסגרת ההתייחסות בריפוי בעיסוק-לנמק** מדוע נבחרה לאדם זה.
- **סיכום טיפול- סכמ'י** בקצרה את הטיפול שנעשה ואת השפעת ההתערבות על הביצוע העיסוקי (האם המטרות הושגו באופן מלא/חלקי; האם ובאיזה אופן חל שינוי בתפקוד המטופל, שיתוף פעולה של האדם והיענות לטיפול). יש לתת דוגמא לאמצעי טיפול בהם נעשה שימוש והתואמים את המטרות שהוגדרו.
- **ארועים יוצאי דופן/משמעותיים**- חובה לציין אירועים יוצאי דופן ו/או משמעותיים במהלך ההתערבות.

- שימוש במכשירי עזר ו/או בהתאמות שנעשו.
 - הנחיות או הדרכה למקבל/ת השירות / להורה / למטפל/ת, במידה וניתנו .
- ← **ביסוס ההתערבות על ראיות- יש לשלב בסיכום ההתערבות ראיות מחקריות עדכניות מתוך מאמר מהעשר שנים האחרונות (לכל היותר) המנמקות את הבחירה של גישת ההתערבות או שיטת התערבות ספציפית או אסטרטגיות וכלי התערבות או התורמות להבנת מצבו (מבחינת מהלך המחלה, סימפטומים וכו') (10 נק')**

הנחיות כלליות לכתיבה וארגון העבודה (5 נק') - חריגה מהנחיות אלה תגרור הורדה בציון.

1. אורך העבודה סה"כ **עד 7 עמודים**- אין לחרוג ממש' העמודים שהוגדרו!!
 2. יש להגיש את העבודות דרך **אתר הקורס במודל** לרכזת הרלבנטית לתחום ההכשרה **לא**
- יאחר משבועיים** לאחר תום תקופת ההכשרה, עד ה- **17.4.2020**
3. יש להשתמש בגופן David, Miriam, או Arial, גודל 12 לפחות, רווח שורה וחצי בין השורות ושוליים של 3 ס"מ לפחות מכל ארבעת הצדדים . בכתיבה בטבלה ניתן לכתוב ברווח בודד.
 4. לכל אורך העבודה יש לכתוב מקורות בתוך הטקסט וברשימת המקורות על פי כללי ה-
APA
 5. יש למסור את העבודה לעיון המדריכה במקום ההכשרה בשבוע האחרון של תקופת ההכשרה המעשית, לבדיקת מידת הדיוק והאמינות של המידע ולקבל את אישורה.
 6. **ציון עובר למטלה זו הינו 70.**
- נשמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה בהקשר למטלה זו. בשאלות ניתן לפנות במייל להלן. במידה ותעלנה שאלות הנוגעות לכלל הקבוצה תפורסם גם תשובה בלוח המודעות הכללי.

בהצלחה

והכשרה מהנה ומעשירה

גב' דפנה ברקוביץ – מרכזת תחום התפתחותי-ילדים daphnaberk@gmail.com
גב' דנה ויסברם פדן – מרכזת התחום הפסיכוסוציאלי dweissbre@staff.haifa.ac.il
גב' מאיה אריאלי- מרכזת תחום פיזיקאלי-גריאטרי mayatarieli@gmail.com

נספח 1

- יש להבחין בין פרופיל עיסוקי וביצוע עיסוקי ולא לחזור על הדברים.
- פרופיל עיסוקי**- יש לציין מהיכן נדלה המידע (ראיון עם הורה או מטפל עיקרי אחר בני משפחה אחרים, מטפל, מטופל, מטפלים עיקריים וכד'). יש לפרט את המידע הרלבנטי בלבד בהתאם למסגרת בה נמצאים, לאדם בו מטפלים (ילד, מבוגר) והסיבה שהופנה לטיפול (ליקויים התפתחותיים, פגיעה פיזית, התמודדות עם מחלה נפשית).
- ← רקע חינוכי- מידע על מסגרות חינוך וטיפול קודמים וקיימים
 - ← תפקידים – לתאר את התפקידים ומשמעותם/ם
 - ← רמת תפקוד- לפי המתע"מ (לציין כותרות): לפרט כיצד ההורים והמטפלים רואים את ההשתתפות (מידה ואיכות) של הילד בתחומים השונים: ADL, IADL, לימודים, משחק, פנאי, השתתפות חברתית. אצל מבוגרים להתייחס לנקודת מבטם ובהתאם לצורך לנקודת מבט של אנשים בסביבתם.
- ביצוע עיסוקי**- מתוך אבחונים תצפיות קליניות, ואינטרפרטציה של המטפל.
- יש לציין כלי אבחון- כולל שם מלא ושנה, תוצאות מרכזיות.
 - ← רמת תפקוד בתחומי העיסוק הרלבנטיים (לדוגמה אדם בן 44 עם שבר בגליל דיסטלי של אצבע 5 שעובד ואינו לומד אין צורך להתייחס לתחום לימודים).
 - ← מיומנויות ביצוע/מרכיבי אדם/דפוס ביצוע/הקשרים- גורמים מאפשרים ומגבילים לתפקוד בתחומי העיסוק השונים, לפי הכותרות של המתע"מ. יש לשלב תוצאות אבחונים במקומות הרלוונטיים, לתת דוגמאות כיצד מתבטא היכולת או הקושי בתפקוד היומיומי.
 - ← הניתוח של גורמים מסייעים ומגבילים ניתן ורצוי להציג בטבלה וכמובן להתייחס רק למה שרלבנטי לאדם בו אתם מטפלים (ראו דוגמה בסוף המסמך).
 - ← התרשמות כללית- בנוסף לכתוב גם לכתוב כסיכום המוביל למטרות ההתערבות: עוצמות וקשיים עיקריים

להלן **דוגמה** לטבלה לניתוח גורמים מסייעים ומגבילים לתפקוד בתחומי העיסוק השונים; ניתן להתייחס לתחום עיסוק אחד או יותר בו-זמנית או לפעילות/עיסוק מסוימים וכד'. להתייחס למרכיבי אדם, מיומנויות דפוסים והקשרים **רלבנטיים** בלבד.

BADL		תחום/י עיסוק /פעילות/פעילויות
גורמים מגבילים	גורמים מאפשרים	מרכיבי אדם, מיומנויות, דפוסים ביצוע/הקשרים
		מרכיבי אדם
		מנטאליים
		מוטוריים/ סנסורים
		מיומנויות ביצוע
		מוטוריות
		תהליך
		תקשורת
		דפוסים ביצוע
		הקשרים

**שימו לב שהטבלה מהווה דוגמה בלבד. אין חובה לכתוב בטבלה

נספח 2

מטרות:

- ← יש לכתוב בהתאם לנלמד בקורס גישות וקורס מבוא לריפוי בעיסוק עם הדגשים שניתנו בכל אחד מהתחומים. המטרות צריכות להתאים לרוח הגישה/גישות טיפוליות לפיהן עובדים.
- ← היעזרו במתע"מ 2016 בעמוד 41-42 בסעיף של הגדרת מטרות התערבות. יש שם הנחיות כלליות בעניין מטרות. בנוסף, ניתן להיעזר בחוברת "אמות מידה להגדרת מטרות התערבות בריפוי בעיסוק-חוברת עזר" (2019).
- ← חשוב לשאוף לקבוע את המטרות עם האדם עצמו. במידה ולא מתאפשר, יש לקבוע את המטרות עם המטפלים העיקריים של האדם.

מטרה לטווח ארוך –

הינה מטרה **תפקודית** ממוקדת הקשורה בעיסוק, פעילות או תפקוד (בכל אחד מתחומי העיסוק: ADL, IADL, למידה, פנאי, עבודה, השתתפות חברתית) למטרה זו אנו שואפים להגיע בסוף תקופת ההתערבות או עם סיום תקופת זמן שנקבע מראש. ← חייבת להיות מדידה (שניתן יהיה להגדיר מה יהיה המדד לשינוי מתחילת הטיפול ועד סופו). עשויות להימדד בכל אחד מסוגי תוצאות ההתערבות (כמפורט בטבלה 8 במתע"מ)

מטרה לטווח קצר –

מתארת את השלבים (אבני הדרך) שיסייעו להשגת המטרה לטווח ארוך ו/או את ניתוח המרכיבים הדרושים להשגתן. תענה על השאלות:

- **מה** - מהו התפקוד אותו האדם רוצה לקדם/לשפר?
 - **כיצד** – איך תתבצע הפעילות
 - **מדד** - מהו הקריטריון הנחשב להצלחה (לדוגמא : מה מידת העצמאות שנדרת מהאדם, סוגי תיווך (מילולי, פיזי), מה פרק הזמן שבו ניתן להשיג את המטרה, כמות הפעמים שהפעילות תחזור על עצמה)
- מטרת לטווח קצר אינה כוללת את האמצעים להשגת המטרה.

← לא לבלבל בין אמצעי טיפול למטרת טיפול: באם עובדים ישירות על תפקוד מסויים אזי אמצעי העבודה יכול להוות גם המטרה (לדוגמא: עובדים ישירות על מטלה של שטיפת כלים עם אשה אחרי שברים בידיה. זו עשויה להיות מטרה, ויתכן שגם בטיפול זה מה שיעשה עמה). אבל- ברב המקרים המטרה היא התפקוד אותו אתן והמטופל רוצים להשיג. האמצעים העומדים לרשותכן לא יהוו חלק מהמטרה (למשל, ילדה בת שמונה שהמטרה עימה היא שיפור קריאות הכתיבה. אולי תעבדו עימה עם חרוזים לשיפור המוטוריקה העדינה אבל המטרה היא לא שתוכל להשחיל חרוזים אלא שהאותיות שהיא כותבת יהיו קריאות, או שהרווחים בין המילים יהיו עקביים וכד').

← הגדירו לעצמכן מדוע אתן משתמשות באמצעי או פעילות מסוימת: האם כדי להשיג מטרה מסוימת או כדי לתרגל פעילות המהווה מטרה.

← למשל: אם המטרה של מטופלת היא להרחיב עיסוק בפעילויות פנאי והיא רוצה ללמוד לעשות פסיפס, אזי מטרה של "תעשה פסיפס של מסגרת של מראה".... היא מטרה תקפה.

← אם המטרה היא לשפר מיומנויות עבודה מסוימות כדי להכין מטופלת לעולם העבודה (נאמר כקופאית בסופרמרקט) (מטרה לטווח ארוך) - ובמסגרת זו היא תתנסה בפסיפס ושאר

מלאכות, הרי שזה יהיה האמצעי/פעילות טיפולית בלבד. חשבו מה אתן רוצות להשיג באמצעי זה: אולי עבודה רצופה במשך שעתיים? תרגול של מיומנות של זריזות אצבעות? או ביצוע של עבודה לפי שלבים? ... מה שאתן רוצות להשיג יהיה כתוב כמטרה. (כלומר: "תתמיד בפעילות XXXX למשך שעתיים ללא הפסקה").....

← יכולות להתייחס לשיפור במרכיבי אדם או מיומנויות אך גם כאן יש להתייחס לתפקוד.

דוגמאות:

פסיכוסוציאלי:

- **מטרה לטווח ארוך:** יוסי יצליח להגיע למקום עבודתו במפעל באוטובוס באופן עצמאי, 5 ימים בשבוע

מטרות לטווח קצר:

- יוסי יצליח להגיע לתחנת האוטובוס 5 דקות לפני הגעת האוטובוס
- יוסי יצליח לשלם לנהג את סכום הנסיעה ללא תיווך
- **מטרה לטווח ארוך:** יעל תצליח להיות נוכחות בסדנא אחת בכל יום במועדון מתחילת ועד סופה.

מטרות לטווח קצר:

- יעל תצליח לבחור סדנא אחת בכל יום באמצעות תיווך של המדריכה
- יעל תצליח להכין לוח זמנים עבור הסדנאות שהיא בחרה באמצעות תיווך של המדריכה

- **מטרה לטווח ארוך:** סיגל תצליח להכין ארוחה קלה הכוללת כריך וסלט באופן עצמאי

מטרות לטווח קצר:

- סיגל תצליח להכין רשימת קניות עם תיווך מילולי של מטפל.
- סיגל תצליח להכין את הכסף הדרוש עבור הקניות הנדרשות באופן עצמאי

פיזיקלי-גריאטרי:

- **מטרה לטווח ארוך:** אברהם יהיה עצמאי בלבוש פלג גוף תחתון בתום תקופת האשפוז

מטרות לטווח קצר:

- אברהם ילבש מכנסיים בעזרה קלה תוך שימוש באביזרי עזר תוך שבועיים
- אברהם ינעל נעליים בעצמאות מותנית עם התאמה של שרוכי גומי תוך שבועיים
- **מטרה לטווח ארוך:** מיכל תצליח להכין ארוחה קלה הכוללת כריך ושתייה חמה באופן עצמאי כאשר מתניידת עם הליכון

מטרה לטווח קצר:

- מיכל תצליח להכין שתייה חמה בעזרה קלה כאשר מתניידת עם הליכון תוך שבועיים

- מטרה לטווח ארוך: תמר תצליח להרים בשתי ידיים ולחתל באופן עצמאי את בנה בן השנה וחצי

מטרה לטווח קצר:

- תמר תשפר את כוח האחיזה ביד ימין הדומיננטית לכוח תפקודי שיוגדר כ 30 ק"ג בהערכת כוח
- אחיזה עם דינמומטר תוך חודש.
- תמר תשפר את הכוח בשרירי כתף-מרפק-אמה ביד ימין מכוח 4/5 לכוח שריר 5/5 (על פי בדיקת כוח תוך חודש- Manual Muscle Testing).

התפתחותי-ילדים

- מטרה לטווח ארוך: רוני תשתתף במשחק הדדי עם חברה בגן במהלך ההפסקה בחצר תוך חודש.

מטרות לטווח קצר:

- רוני תזמין חברה למשחק משותף באופן מותאם
 - רוני תתמיד במשחק הדדי בחצר עם חברה למשך 20 דקות
 - מטרה לטווח ארוך: אורן יארגן את הילקוט לבית הספר באופן עצמאי תוך חודש
- #### מטרות לטווח קצר:
- אורן יארגן את חומרי הלימוד בהתאם למערכת השעות היומית תוך שני מפגשים
 - אורן יארגן ילקוט בליווי מבוגר על-פי מחוון שבנה לעצמו
 - מטרה לטווח ארוך: רותי תכתוב את שמה בעפרון באופן עצמאי תוך חודש.
- #### מטרות לטווח קצר:
- רותי תעתיק אותיות שמה המוצגות לה בכרטיסים באופן מדויק על דף
 - רותי תעתיק את שמה לדף באופן מאורגן על גבי שורה
 - רותי תכתוב שמה באופן עצמאי ללא דגם
 - מטרה לטווח ארוך: דני יגזור במדויק, ברצף ובאופן עצמאי קו ישר וריבוע תוך תיאום בילטרלי ותמרון יעיל של הדף לצורך השתתפות בלמידה בכתה א', תוך חודש וחצי.
- #### מטרות לטווח קצר:
- דני יגזור פיסות צבעוניות מבריסטול באופן חופשי.
 - דני יגזור ריבועים מנייר על פי סימון באופן מדויק ללא סיוע.

נספח 3

תכנית ההתערבות:

- גישות- להסביר על עקרונות הגישה/ גישות ולהסביר כיצד הגישה/ות תורמות לתכנית ההתערבות למקרה שלכם, כיצד מתאימה למטופל שלכן.
- תיאור תהליך היישום- לתת דוגמא למסגרת של הטיפול ואמצעי טיפול התואמים את מטרות הטיפול.
- להסביר מדוע נבחרו אמצעי הטיפול השונים.